

فهرست مطالب

صفحه	
۳	مقدمه
۴	پیش گفتار
۵	الف - تعریف ترکه
۶	ب - صلاحیت شورای حل اختلاف در رسیدگی به مهر و موم ترکه - رفع مهر و موم و تحریر ترکه
۷	بخش اول : مهر و موم ترکه
۷	اول - کسانی که حق درخواست مهر و موم ترکه را دارند
۸	دوم - اختیار شورای حل اختلاف در مهر و موم ترکه بدون درخواست از ناحیه ذینفع
۹	سوم - کنترل درخواست مهر و موم واصله به شورا
۱۱	چهارم - شروع به رسیدگی به درخواست صدور قرار مهر و موم ترکه در شورای حل اختلاف
۱۲	پنجم - اجرای قرار مهر و موم
۱۸	بخش دوم - برداشتن مهر و موم از ترکه
۱۸	اول - اشخاصی که حق درخواست رفع مهر و موم ترکه را دارند
۱۸	دوم - کنترل درخواست رفع مهر و موم واصله به شورا
۲۰	سوم - اتخاذ تصمیم شورا نسبت به درخواست رفع مهر و موم
۲۳	بخش سوم - تحریر ترکه
۲۳	اول - تعریف تحریر ترکه و اشخاصی که می توانند آنرا درخواست نمایند
۲۴	دوم - کنترل درخواست تحریر ترکه توسط شورا
۲۶	سوم - اتخاذ تصمیم شورا نسبت به درخواست تحریر ترکه
۲۷	چهارم - اقدامات پس از صدور قرار تحریر ترکه
۲۸	پنجم - اجرای قرار تحریر ترکه
۳۱	- پی نوشت ها

مقدمه

حضرت آیت ا... هاشمی شاهرودی : در قوه قضائیه عدالت محوریت دارد و می

بایست با حساسیت بیشتری در پی احیا و اجرای عدالت بود.

برای تحقق این هدف و بر اساس سیاست های کلان رئیس محترم قوه قضائیه در چارچوب توسعه قضائی، شوراهای حل اختلاف به منظور احیای فرهنگ داوری و صلح و سازش به دور از تشریفات تشکیل گردید که با توجه به حدود صلاحیت های قانونی در جهت حل و فصل اختلافات مردم و با مشارکت آنان در اموری که ماهیت قضائی ندارد یا از پیچیدگی کمتری برخوردار است اقدام نمایند تا مراجعات به محاکم دادگستری کاهش یافته و فرصت مناسب برای دادگاهها در رسیدگی به امور مهم فراهم شود.

این موضوع در وهله اول به موجب ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و سپس در ماده ۱۳۴ قانون برنامه چهارم توسعه مورد تصویب مجلس شورای اسلامی قرار گرفت و تا پایان برنامه چهارم (سال ۱۳۸۸) دارای پشتوانه قانونی است.

معاونت آموزش قوه قضائیه که متکفل آموزش اعضاء و کارکنان شورای حل اختلاف می باشد از همان ابتدا فعالیت گسترده ای در برنامه ریزی آموزشی و اجرای آن، تهیه و تدوین متون آموزشی به منظور ارتقاء سطح معلومات و آگاهی های اعضای شورا داشته و مجدانه در این راه کوشیده، مع الوصف تا رسیدن به حد مطلوب سالها تلاش و پی گیری لازم است.

در برنامه جامع و عملیاتی پنجساله دوم توسعه قضائی (۱۳۸۷-۱۳۸۳) نیز طرح ریزی بسته های آموزشی شورای حل اختلاف تحت مسئولیت معاون محترم آموزش قوه قضائیه به این اداره کل سپرده شده تا ضرورت های آموزشی در صور مختلف از جمله تهیه و ارسال متون و کتب و آموزش های حضوری و غیر حضوری تدارک شود. در همین ارتباط دستورالعمل آموزش اعضاء و کارکنان شورای حل اختلاف در ابتدای سال ۱۳۸۴ ابلاغ شد و مجموعه حاضر که تحت عنوان آموزش (گام به گام) ارائه می شود، روشی است متمایز در جهت افزایش آگاهی اعضای شورای حل اختلاف در عناوین مدنی و جزائی داخل در صلاحیت شوراها و نحوه رسیدگی مرحله به مرحله که در راستای برنامه جامع اشاره شده تدوین گردیده است. به علاوه برنامه ریزی لازم بعمل آمده تا در عناوین مرتبط که بیشترین مراجعات به شورای حل اختلاف را شامل می شود، متون آموزشی با سبک حاضر تهیه و برای اعضای شورا ارسال گردد. ضمن تشکر از حضرت حجت الاسلام و المسلمین جواهری معاون محترم آموزش قوه قضائیه که انتخاب روش موجود مرهون راهنمایی و هدایت ایشان است امید داریم سلسله متون ارائه شده مورد استفاده علاقمندان قرار گرفته و از نظریات اصلاحی صاحب نظران بهره مند شویم.

غلامرضا موحدیان

مدیر کل آموزش کارمندان

قوه قضائیه

مهر و موم ترکه، رفع مهر و موم، صورت برداری و تحریر ترکه

پیش گفتار

هدف قانونگذار از تصویب و تشکیل شوراهای حل اختلاف کاهش مراجعات عمومی به دادگستری، مشارکت مردم در حل و فصل اختلافات فی مابین، ایجاد فرصت مناسب برای دادگاهها در رسیدگی به پرونده های مهم در اثر کاهش کمی پرونده های محاکم، تقلیل اوقات دادرسی به حداقل ممکن و نهایتاً جلب رضایت عمومی از مراجعه به محاکم عمومی دادگستری است.

به عبارت دیگر، شوراها با حل و فصل اختلافات مردم از طریق کدخدامنشی و گوش سپردن به نصایح و رهنمودهای ریش سفیدان قومی و محلی و این مهم که فاقد بار مالی برای مراجعین است و رسیدگی آنها بدون تشریفات قانونی و هزینه دادرسی و به سهولت انجام می شود مورد استقبال عمومی قرار گرفته است، به گونه ای که رشد فزاینده این شوراها و توفیقی که در این مدت کوتاه کسب نموده اند، حکایت از این امر دارد.

رسیدگی و دادرسی در این شوراها هر چند جنبه داوری و کدخدامنشی دارد لکن حضور و وجود یک نفر مشاور مجرب در کنار اعضای شوراها بر قوام و دوام کارکرد آنها افزوده و باعث می گردد مردم امید بیشتری به تصمیم شوراهای حل اختلاف در حل و فصل اختلافات خود داشته باشند.

پس از ارجاع و یا وصول شکایت یا درخواست از سوی اصحاب دعوی، اعضای شورا مکلفند در ابتدا به منظور ایجاد صلح و سازش، مذاکرات لازم را به عمل آورند و در صورتی که اقدامات آنان منجر به صلح و سازش بین طرفین دعوی شود مراتب را صورت جلسه کنند در غیر این صورت در امور جزایی یا مدنی در حدود صلاحیت خود شروع به

رسیدگی خواهند نمود. از این رو شایسته و بایسته است که شوراهاى حل اختلاف با آشنایی از وظایف خود در نیل به اهداف تعیین شده راسخ باشند.

الف : تعریف ترکه

ترکه شامل تمام اجزای دارایی، اعم از منقول و غیر منقول، اعیان و منافع و حقوق و دیون و مطالبات شخص متوفی است.

برای تعیین میزان ترکه، بایستی بدو تمام اموال و ماترک حین الفوت متوفی مشخص شده و از آنها صورت برداری شود. مطالبات او را نیز برآن مجموعه افزوده، هم چنین تمام اموالی که بعد از مرگ به دارایی متوفی می پیوندد و سبب آن به وسیله او فراهم آمده است جز ترکه محسوب می شود و پس اگر فرضاً به حساب پس انداز متوفی یا قرضه ملی خریداری شده در زمان حیاتش جایزه ای اصابت کند این جایزه در شمار اموال متوفی و از توابع ترکه است.

از نظر اثبات نیز، باید تمام اموالی را که در زمان مرگ در تصرف متوفی بوده است جزء ترکه آورد و مدعیان خلاف آن باید ادعای خود را اثبات کنند.

طلب های متوفی نیز در زمره دارایی اوست که همراه و به عنوان جزیی از ترکه به ورثه می رسد. با وجود این، طلب متوفی در زمره اموالی است که در معرض تلف قرار دارد و پاره ای از طلب ها معلق و غیر قابل وصول است و درباره محاسبه آنها در ترکه اختلاف شده است که پس از جرح و تعدیل نظرها می توان گفت، در صورتی که احتمال وصول طلب چندان زیاد باشد و عرف آن را قطعی و قابل اعتماد بداند، احتمال ناچیز عدم وصول طلب کافی نیست که حقوق وارثان، طلبکاران و موصی له معلق بماند. هم چنین، در موردی که اسناد طلب در بازار قیمت معین داشته باشد (مانند اوراق قرضه شرکت های سهامی)، بهای

حقیقی آن در زمره ترکه محاسبه می شود ولی هر گاه وصول طلب قابل اعتماد نباشد رعایت حقوق وارثان ایجاب می کند در ترکه نیاید و منوط به وصول طلب شود. ترکه از موضوعات و مباحث امور حسبی است که رسیدگی به امور آنها موقوف بر وقوع اختلاف و منازعه بین اشخاص و اقامه دعوی از طرف آنها نمی باشد. هدف از انجام امور راجع به ترکه اقداماتی است که برای حفظ ترکه و رسانیدن آن به صاحبان حقوق می شود مانند مهر و موم، تحریر ترکه و اداره ترکه و غیره.

ب - صلاحیت شورای حل اختلاف در رسیدگی به مهر و موم ترکه - رفع مهر و موم و تحریر ترکه

امور راجع به ترکه قبلاً در صلاحیت دادگاههای عمومی بوده که با اجرای ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران عناوین سه گانه مندرج در این مجموعه در حوزه صلاحیت شوراهای حل اختلاف قرار گرفته و حفظ این امور، رعایت غبطه و حقوق ورثه ایجاب می کند که شوراها با حساسیت بیشتر در رسیدگی به این امور اقدام نمایند.

بند ۴ قسمت الف ماده ۷ آئین نامه اجرائی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه مصوب ۱۳۸۱ رئیس قوه قضائیه، (مهر و موم، صورت برداری و تحریر ترکه را در صلاحیت شورای حل اختلاف قرار داده است، ولی ذکری از رفع مهر موم به میان نیامده که با عنایت به رویه موجود و اعتقاد صاحب نظران، مرجعی که اختیار مهر و موم ترکه را دارد، اختیار و صلاحیت رفع آنرا نیز به درخواست ذینفع خواهد داشت.

بخش اول : مهر و موم ترکه

اول = کسانی که حق درخواست مهر موم ترکه را دارند

درخواست مهر و موم ترکه فقط از کسانی پذیرفته می شود که ذینفع در ترکه بوده و یا از طرف آنها نمایندگانی داشته باشند. این اشخاص در ماده ۱۶۷ قانون امور حسبی به شرح زیر معرفی شده اند:

۱- هر یک از ورثه متوفی یا نماینده قانونی آنها (منظور از نماینده قانونی اعم از نماینده قانونی به معنی خاص از قبیل ولی یا قیم و یا نماینده قراردادی از قبیل وکیل می باشد)

۲- موصی له^(۱)، در صورتی که وصیت به جز مشاع شده باشد، (زیرا در این صورت موصی له مانند وراثت در حفاظت تمامی ترکه ذینفع می باشد، والا هر گاه موصی به، عین معین از ترکه باشد، موصی له نسبت به ترکه منتفع نیست تا بتواند مهر و موم آن را بخواهد)

۳- طلبکار متوفی که طلب او مستند به سند رسمی یا حکم قطعی باشد به مقدار طلب، در صورتی که در مقابل طلب رهن نبوده و ترتیب دیگری هم برای تامین طلب نشده باشد، (بنابراین درخواست مهر و موم از کسی که طلب او مستند به سند رسمی یا حکم قطعی نباشد پذیرفته نمی شود. اگر چه مستند به سند عادی یا مستند به گواهی نامه ای باشد که در مقام رسیدگی به طلب پذیرفته شود، زیرا در این صورت طلب محرز نبوده و احتیاج به رسیدگی قضایی دارد)

۴- کسی که از طرف متوفی به عنوان وصایت معین شده باشد، (این امر در صورتی است که وصی ذینفع در تمامی ترکه باشد، والا چنانچه وصایت نسبت به مال

۵- معینی شده باشد حق درخواست مهر و موم ترکه را ندارد مثلاً هر گاه متوفی وصیت کرده باشد که خانه معینی را فلان شخص بعد از او بفروشد و به مصرف خاصی برساند، وصی مزبور در قسمت های دیگر از ترکه ذینفع نمی باشد تا بتواند مهر و موم ترکه را بخواهد)

دوم - اختیار شورای حل اختلاف در مهر و موم ترکه بدون درخواست ذینفع

در موارد زیر چنانچه شورای حل اختلاف بر وجود ترکه آگاهی یافت می تواند مستقیماً و بدون درخواست ذینفع اقدام به مهر و موم نماید:

- در موردی که کسی در خانه استیجاری یا مهمانخانه و امثال آن فوت شده و کسی برای حفظ اموال او نباشد (در این حالت، مالک خانه یا مدیر مهمانخانه و امثال آنها مکلفند موضوع را اطلاع دهند در غیر اینصورت مسوول هر خسارتی خواهند بود که از عدم اطلاع یا تاخیر آن حاصل می شود)
- چنانچه از اموال دولتی یا عمومی نزد متوفی امانت باشد، مهر و موم فقط نسبت به این اموال به عمل می آید، مگر اینکه اشخاص صلاحیتدار درخواست مهر و موم نسبت به بقیه اموال را بنمایند. در صورتی که موجبی برای تغییر محل آنها نباشد در همان محلی که متوفی گذارده نسبت به مهر و موم آن اقدام خواهد شد.

سوم - کنترل درخواست مهر و موم واصله به شورا

طرح درخواست در قالب نمونه چاپی زیر صورت می پذیرد و باید به تعداد خواننده یا خواندگان به اضافه یک برگ تنظیم و ضمائم هم به همان تعداد باشد. همچنین طرح خواسته در کاغذ عادی میسر است مع الوصف باید متضمن اطلاعات مندرج در فرم مذکور باشد و مدارک اشاره شده در آن به تعداد لازم ضمیمه شود. به علاوه طرح درخواست شفاهی نیز ممکن است. در این صورت مفاد درخواست صورتجلسه شده و مدارک ضمیمه پرونده خواهد شد.

برگ دادخواست به شورای حل اختلاف

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	نام پدر	شغل	محل اقامت شهر - خیابان - کوچه - شماره - پلاک
خواهان / خواهانها					
خوانده / خواندگان					
وکیل یا نماینده قانونی					
مهر و موم ترکه مرحومه ...					تعیین خواسته و بهای آن
تصویر مصدق: گواهی فوت صادره از ثبت احوال - شناسنامه متقاضی - شناسنامه ورثه (در صورت در دسترس بودن) گواهی انحصار وراثت (در صورتی که اخذ شده باشد) سایر مدارک (هر کدام به تعداد خوانده یا خواندگان به اضافه یک نسخه)					دلایل و منضمات دادخواست
<p>رئیس محترم شورای حل اختلاف (نام شورای حل اختلافی که آخرین اقامتگاه متوفی در آن حوزه بوده درج می شود) احتراماً به استحضار می رساند مرحوم فرزند در تاریخ در اقامتگاه دائم خود واقع در بدرود حیات نموده و خواهان و خواندگان ورثه حین الفوت وی می باشند، نظر به اینکه بیم انتقال و یا حیف و میل ماترک مورث وجود دارد تقاضای اقدام فوری در مهر و موم ترکه نامبرده به استناد فصل دوم از باب پنجم قانون امور حسبی را دارد.</p> <p>نام و امضاء یا اثر انگشت متقاضی</p>					

شماره و تاریخ ثبت دادخواست:	شعبه شورای حل اختلاف رسیدگی فرمائید
شماره	نام و نام خانوادگی مقام ارجاع کننده:
تاریخ	تاریخ / / امضاء

همانگونه که در بند ۱ ذکر شد فقط اشخاص ذینفع می توانند درخواست مهر موم نمایند، اگر درخواست از ناحیه غیر ذینفع مطرح شد شورا به شرح زیر مبادرت به اتخاذ تصمیم می نماید :

قرار رد دادخواست

در خصوص درخواست به طرفیت به خواسته مهر و موم ماترک مرحوم شورا با بررسی اوراق پرونده، نظر به اینکه متقاضی ذینفع نبوده و سمت قانونی جهت طرح درخواست مذکور ندارد مستنداً به ماده ۱۶۷ قانون امور حسبی قرار رد درخواست مهر و موم را صادر و اعلام می نماید، رای صادره با رعایت ماده ۱۸ آئین نامه اجرائی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه^(۲) قابل تجدید نظر در دادگاه عمومی محل است.

نام و امضاء اعضای شورای حل اختلاف

مشاور شورای حل اختلاف

چهارم - شروع رسیدگی به درخواست و صدور قرار مهر و موم ترکه در شورای حل اختلاف

در صورتی که طرح درخواست از طرف ذینفع صورت پذیرفته و پرونده کامل باشد، اعضای شورای حل اختلاف تشکیل جلسه داده و با ملاحظه اوراق پرونده، چنانچه توضیحی از متقاضی لازم باشد وی را دعوت و توضیحات او را استماع و در صورتی که نیاز به رسیدگی با حضور خواندگان نیز باشد وقت بسیار نزدیک تعیین و خواندگان نیز دعوت و تحقیقات مورد نظر انجام و پس از آن اتخاذ تصمیم می نمایند، همانگونه که اشاره شد ممکن است درخواست مطروحه کامل و مدارک دلالت بر محق بودن متقاضی نماید که در

این صورت نیازی به تحقیق از خواهان و یا طرفین نبوده و به محض تشکیل پرونده قرار مهر و موم صادر خواهد شد.

قرار مهر و موم

در خصوص درخواست بطرفیت به خواسته مهر و موم ترکه مرحوم فرزند شورا با ملاحظه درخواست مطروحه، تصویر گواهی فوت، تصویر شناسنامه متقاضی (و خواندگان) و اینکه مستدعی مهر و موم، فرزند متوفی واحد از ورثه می باشد، شورا با احراز ضرورت امر و مستنداً به مواد ۱۷۴ و ۱۷۵ قانون امور حسبی^(۳) قرار مهر و موم ترکه متوفی یاد شده را صادر و اعلام و اجرای قرار به آقای عضو شورای حل اختلاف محول و مقرر می دارد دبیرخانه شورا وقت اجرای قرار تعیین، طرفین را دعوت و به متقاضی ابلاغ شود وسیله اجرای قرار فراهم نماید. قرار صادره با رعایت ماده ۱۸ آئین نامه اجرائی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ قابل رسیدگی تجدید نظر در دادگاه عمومی محل است. اضافه می نماید قابل تجدید نظر بودن رای صادره موجب تعویق اجرای قرار نمی باشد.^(۴)

نام و امضاء اعضای شورای حل اختلاف

نام و امضاء مشاور شورای حل اختلاف

پنجم - اجرای قرار مهر و موم

پس از صدور قرار مذکور، دبیرخانه وقت بسیار نزدیک برای اجرای قرار تعیین نموده و به طرفین اطلاع می دهد، عضو شورا که اجرای قرار به او محول گردیده در زمان تعیین شده اقدام به مهر و موم خواهد نمود، قابل ذکر است به موجب ماده ۱۷۰ قانون امور حسبی، در صورتی که قبل از حضور عضو شورا برای مهر و موم اقدام فوری برای حفظ ترکه لازم باشد اقدام لازم توسط دادستان یا مامورین انتظامی صورت پذیرفته و صورتجلسه آن به شورا ارسال خواهد شد.

همانگونه که اشاره شد وقت مهر و موم به اشخاصی که ذینفع هستند اطلاع داده می شود ولی در هر حال نباید این امر موجب تاخیر مهر و موم شود. پس چنانچه اطلاع دادن وقت مهر و موم به کسانی که ذینفع در ترکه هستند موجب تاخیر غیر متعارف در اقدام آن گردد و در اثر آن احتمال تضییع و تفریط اموال برود، شورا بدون اطلاع به آنان ترکه را مهر و موم خواهد نمود. نتیجتاً هنگامی که بعضی از اشخاص ذینفع در خارج از کشور بسر برده و یا محل اقامت آنها معلوم نباشد و یا محل سکونت آنان فاصله زیادی از محل استقرار شورای حل اختلاف داشته باشد و یا قسمتی از ترکه مال منقولی باشد که احتمال داده می شود مورد دستبرد قرار گیرد، شورای حل اختلاف بدون اطلاع به آنها اقدام به مهر و موم خواهد کرد. در صورتی که بین ورثه محجور^(۵) باشد که ولی، وصی و یا قیم نداشته باشد باید پس از مهر و موم مراتب جهت تعیین قیم به دادستان اطلاع داده شود.

همچنین در صورت وجود ورثه غایبی که برای اداره اموالش نماینده ای نباشد، در صورت معلوم بودن آدرس غایب، شورا باید مهر و موم ترکه را به وارث او اطلاع دهد. در صورت نامعلوم بودن محل وی، به دادستان اطلاع داده شود تا نسبت به تعیین امین اقدام نماید.

چنانچه برای حفظ ترکه اقدام فوری لازم باشد و یا در مواردی که انجام وظایف و اجرای تصمیم شورا مستلزم همکاری مراجع دولتی و یا عمومی و ضابطین دادگستری است، مراجع مذکور مکلف به همکاری بوده و در صورت تخلف حسب مورد مستوجب تعقیب کیفری، اداری و یا انتظامی می باشند.

عملیات مربوط به مهر و موم در صورت مجلس نوشته و اموال در محل محفوظی مانند صندوق، اطاق و زیرزمین و امثال آن ها نهاده شده، درب آن قفل گردیده و از طرف شورا مهر می شود. بنابراین چنانچه اموال خارج از محل مزبور باشد، در محل محفوظ گذارده می شود و چنانچه در محل محفوظ باشد درب آن مهر و موم می شود. کلید قفل هایی که بر روی آن مهر و موم شده در پاکت با لفافی مهر و موم شده، به حوزه شورا ارسال می گردد و در دبیرخانه شورا شماره خورده و حفظ می گردد.

مهر و موم توسط مهر مخصوصی انجام می شود که نمونه آن در نزد رئیس شورا است. نسبت به اموالی که مهر و موم آنها ممکن نیست صورت اجمالی از آنها برداشته شده و در صورت لزوم نگرهبانی برای آنها گمارده می شود. مثلاً اموالی نظیر کامیون و یا تراکتور که در باغ یا حیاط قرار داشته و جایی برای حفاظت آنها وجود نداشته باشد، صورت اجمالی از آن برداشته می شود. و به دلیل اینکه لوازم کوچک و اجزای قابل تفکیک آن ممکن است مورد دستبرد قرار گیرد، در این صور حفاظت آنها نیازمند نگرهبان است.

نسبت به اموال غیر منقول که نقل و انتقال آنها منوط به تنظیم سند رسمی انتقال و انجام تشریفات ثبتی است، انجام مهر و موم مصداق ندارد و اساساً نسبت به اموالی که مهر و موم آن ممکن نیست فقط صورت اجمالی از آنها برداشته می شود و قید مشخصات آن کافی خواهد بود.

در موقع مهر و موم صورت مجلسی به شرح ذیل تنظیم می شود:

۱. تاریخ سال و ماه و روز و ساعتی که اقدام به مهر و موم شده است.
 ۲. نام و مشخصات کسی که اقدام به مهر و موم نموده است.
 ۳. علتی که موجب مهر و موم شده است.
 ۴. نام و مشخصات و محل اقامت کسی که درخواست مهر و موم نموده و چنانچه شورا حسب نظر خود اقدام به مهر و موم کرده باشد این نکته را در صورت مجلس می نویسد.
 ۵. نام و مشخصات و اظهارات اشخاص ذینفع که در موقع مهر و موم حاضر بوده اند.
 ۶. تعیین جایی که ترکه در آنجا مهر و موم شده از قبیل اطاق، صندوقخانه و گنجه .
 ۷. وصف اجمالی از اشیایی که مهر و موم شده است.
 ۸. اموال در محل خود مهر و موم شده است یا محل آن تغییر داده شده است.
 ۹. در صورتی که نگهبان معین شده باشد، ذکر اینکه نگهبان را عضو شورا مستقلاً یا بر حسب معرفی اشخاص ذینفع انتخاب نموده است.
 ۱۰. اظهار کتبی و صریح با قید التزام از کلیه اشخاصی که با متوفی در آنجا زندگی کرده و یا اموال در تصرف آنها بوده، مشعر بر اینکه چیزی از اموال متوفی را خارج یا مخفی نکرده و مطلع نباشد که دیگری به طور مستقیم یا غیر مستقیم اموال متوفی را برده یا مخفی کرده است.
- این صورت مجلس باید به امضای کسی که مهر و موم را انجام داده (عضو شورای حل اختلاف) و اشخاص ذینفع برسد، در صورت عدم امضای اشخاص مزبور، مراتب در صورت مجلس ذکر می شود.
- همچنین در صورت وجود وصیت نامه یا اوراقی که در لفافی مهر و موم شده باشند، مشخصات اوراق، چگونگی مهر و موم و عنوانی که روی آن نوشته شده و نشانه روی لفاف

در صورت مجلس نوشته می شود. این لفاف نیز به محل شورا می رود و رئیس شورا لفاف را باز می کند، در صورتی که برگها جزو ترکه باشد، امانت نگاه می دارد ولی اگر صاحبان آن حاضر باشند به آنها داده می شود و چنانچه حاضر نباشند، محفوظ می ماند تا صاحبان آن حاضر شوند و اگر معلوم نباشد که برگها متعلق به چه کسی است، برگها در محل شوراها می ماند تا صاحبان آن پیدا شوند. چنانچه در ضمن عملیات مهر و موم اطلاع راجع به وجود وصیت نامه داده نشود و آن وصیت نامه وجود داشته باشد، اوصاف آن در صورت مجلس نوشته شده و برای رسیدگی به مرجع صالح ارسال می گردد.

در موقع مهر و موم اشیاء یا نوشتجاتی که داخل در ترکه نبوده و متعلق به زن یا شوهر متوفی یا متعلق به غیر باشد به صاحبان آنها رد و مشخصات اشیاء مذکور در صورت مجلس نوشته می شود.

هم چنین آن مقدار از اثاث البیت و غیره که برای زندگانی عیال و اولاد متوفی ضرورت دارد و اشیائی که قابل مهر و موم نباشد، مهر و موم نمی شوند لکن در صورت مجلس توصیف می گردند. تشخیص اینکه چه مقدار از دارایی متوفی جهت امرار معاش عیال و اولاد ضرورت دارد و هم چنین اشیائی که قابل مهر و موم نمی باشد به عهده عضو صالح و معتمدی است که از طرف شورا برای این منظور به محل اعزام شده است.

اشیاء ضایع شدنی یا اشیائی که نگاهداری آنها مستلزم هزینه های زیاد بوده و دخل و خرج آنها فاقد تناسب لازم است و اموال کم ارزشی که حمل و نقل و نگهداری آنها نیازمند زحمت و یا اشغال مکان وسیعی است نیز مهر و موم نمی شوند و در صورت احتیاج اشخاص واجب النفقه فروخته شده و پول آن در صندوق دادگستری و یا یکی از بانکهای معتبر تودیع می شود. البته در اینجا منظور از اشخاص واجب النفقه، کسانی هستند که سهم در ترکه می باشند و از سهم الارث خود باید زندگانی کنند، زیرا با فوت متوفی تکلیف افراد

واجب النفقه از او ساقط می شود و تمامی دارایی به ورثه منتقل می شود و چنانچه متوفی مدیون باشد، ترکه حق طلبکاران قرار می گیرد.

- در صورتی که متوفی مالی نداشته باشد این مطلب در صورت مجلس قید می گردد.
- هزینه ای که برای کفن و دفن متوفی با رعایت شئون او لازم و ضروری است از وجوه نقدی برداشته می شود و در صورت عدم وجود وجه نقد، از ترکه برداشت و به فروش می رسد و بقیه مهر و موم خواهد شد.

پس از اجرای قرار، صورتمجلس تنظیمی به شورا تسلیم و اعضای شورا با ملاحظه آن چنانچه ناقص باشد با ذکر موارد نقص به عضو مجری قرار محول می نمایند تا بترتیب اشاره شده اقدام مقتضی معمول دارد و چنانچه تکمیل و خالی از نقص باشد یا پس از رفع نواقص مورد نظر، ذیل صورتجلسه را کلیه اعضای امضاء نموده و مراتب به نظر و تایید مشاور شورا می رسد، با طی مراحل مذکور صورتمجلسه ثبت و ضم قرار به اشخاص ذینفع ابلاغ می شود.

بخش دوم - برداشتن مهر و موم از ترکه

اول : اشخاصی که حق درخواست رفع مهر و موم ترکه را دارند

به موجب ماده ۱۹۴ قانون امور حسبی هر یک از اشخاصی که حق درخواست مهر و موم ترکه را دارند می توانند رفع مهر و موم را هم درخواست کنند اسامی آنان در بند یک بخش اول ذکر شد

دوم = کنترل درخواست رفع مهر موم واصله به شورا

طرح درخواست در قالب نمونه چایی زیر و یا غیر آن صورت می پذیرد. توضیحات ذیل بند ۲ بخش اول این مجموعه نسبت به چنین درخواستی نیز مجری خواهد بود.

برگ دادخواست به شورای حل اختلاف

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	نام پدر	شغل	محل اقامت شهر - خیابان - کوچه - شماره - پلاک
خواهان / خواهانها					
خوانده / خواندگان					
وکیل یا نماینده قانونی					
تعیین خواسته و بهای آن	رفع مهر موم ترکه مرحوم موضوع قرار شماره شورای حل اختلاف				
دلایل و منضمات دادخواست	تصویر مصدق: قرار مهر موم شماره شورای حل اختلاف و صورتجلسه مورخ اجرای قرار - مدارک دیگر (هر کدام به تعداد خوانده با ضافه یک برگ)				
<p>رئیس محترم شورای حل اختلاف (نام شورای حل اختلاف که قرار مهر و موم صادر نموده است) احتراماً به استحضار می رساند متعاقب فوت مرحوم در پرونده کلاسه آن شورا قرار مهر و موم شماره مرقوم صادر و اجرا شده است، (نظر به اینکه مذاکراتی جهت حل مسالمت آمیز موضوع و سازش فی مابین بعمل آمده است - نظر به اینکه موجباتی که ضرورت مهر و موم را ایجاد می نمود مرتفع گردیده است و ...) به استناد مواد ۱۹۴ و ۱۹۶ قانون امور حسبی استدعای رفع مهر و موم از ماترک مرحوم مورث را دارد.</p> <p>نام و امضاء یا اثر انگشت متقاضی</p>					

شماره و تاریخ ثبت دادخواست :	شعبه	شورای حل اختلاف	رسیدگی فرمائید
شماره	نام و نام خانوادگی مقام ارجاع کننده :		
تاریخ	تاریخ / /	امضاء	

سوم = اتخاذ تصمیم شورا نسبت به درخواست رفع مهر و موم

شورا با بررسی سوابق امر، چنانچه درخواست مطروحه را وفق مقررات تشخیص داد بشرح زیر مبادرت به صدور قرار می نماید.

قرار رفع مهر و موم

در خصوص درخواست به طرفیت به خواسته رفع مهر و موم موضوع قرار شماره شورا با بررسی درخواست مطروحه، نظر به اینکه (مهر و موم به درخواست متقاضی بوده موجبات مهر موم منتفی شده / یا ...) درخواست را وارد تشخیص و مستنداً به مواد ۱۹۶، ۱۹۴ و ۲۰۰ قانون امور حسبی^(۶) قرار رفع مهر موم شماره مرقوم را صادر و اعلام و مقرر می دارد آقای عضو شورا نسبت به اجرای قرار اقدام نماید - دبیرخانه وقت اجرای قرار تعیین و به اشخاص ذینفع ابلاغ شود، متقاضی وسیله اجرای قرار فراهم نماید. قرار صادره با رعایت ماده ۱۸ آئین نامه اجرائی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ قابل رسیدگی تجدید نظر در دادگاه عمومی محل است. اضافه می نماید قابل تجدید نظر بودن رای صادره موجب تعویق اجرای قرار نمی باشد.

نام و امضاء اعضای شورای حل اختلاف

نام و امضاء مشاور شورای حل اختلاف

روز و ساعت برداشتن مهر و موم به عموم وراثت، وصی و موصی لهم که معروف و محل اقامت آنها در حوزه آن شورا باشد ابلاغ می شود. در مورد اشخاصی که ذینفع در موضوع بوده و محل اقامت آنها خارج از حوزه شورا باشد شورا در حضور دو نفر از معتمدین محل (به جای آن اشخاص) نسبت به برداشتن مهر و موم اقدام خواهد کرد.

عدم حضور اشخاصی که وقت برداشتن مهر و موم به آنها اطلاع داده شده مانع از برداشتن مهر و موم نخواهد.

در صورت وجود ورثه غایب یا محجور، رفع مهر و موم بعد از تعیین وکیل یا امین برای غائب و تعیین قیم برای محجور به عمل خواهد آمد.

موقع برداشتن مهر و موم عضو شورا که برای اجرای قرار تعیین شده صورت مجلسی مشتمل به امور ذیل تنظیم می نماید.

- ۱- تاریخ - ساعت - روز - ماه - سال - با تمام حروف .
- ۲- نام و مشخصات درخواست کننده .
- ۳- حضور و اظهارات اشخاص ذینفع و نمایندگان آنها و اشخاصی که شورا دعوت کرده است.
- ۴- مهر و موم صحیح و بی عیب بوده یا دست خورده با توصیف کامل از دست خوردگی.
- ۵- نام و سمت کسی که مهر و موم را بر می دارد.
- ۶- امضاء کسی که مهر و موم را بر می دارد.

چنانچه تنظیم صورت ریز ترکه در یک جلسه به اتمام نرسد، در آخر هر جلسه آن قسمت از ترکه که مهر و موم آن برداشته شده مجدداً مهر و موم می شود.

در موقع برداشتن مهر و موم صورت ریز آن چه از ترکه مهر و موم شده مطابق ترتیب مذکور در تحریر ترکه برداشته خواهد شد.

در موارد زیر مهر و موم بدون تنظیم صورت ریز ترکه برداشته می شود:

۱. در صورتی که درخواست کننده مهر و موم درخواست رفع مهر و موم را بدون تنظیم صورت ریز ترکه نماید و بین ورثه، محجور یا غائب و علت دیگری برای مهر و موم یا تحریر ترکه نباشد.

۲. در صورتی که مهر و موم به درخواست بستانکار به عمل آمده و ورثه پرداخت طلب او را تعهد نماید یا بستانکار با برداشتن مهر و موم بدون تنظیم صورت ریز ترکه رضایت دهد و علت دیگری برای مهر و موم یا تحریر ترکه نباشد.

۳. اگر علت مهر و موم قبل از برداشتن مهر و موم یا در جریان آن مرتفع شود.

- در صورت وجود غائب یا محجور در بین ورثه و یا مشخص نبودن وراثت متوفی در موقع برداشتن مهر و موم، ترکه باید تحریر شود.

با رفع مهر و موم، صورتجلسه مربوط توسط عضو مجری قرار به شورای حل اختلاف تسلیم می شود، اعضای شورا چنانچه آنرا کامل تشخیص دهند ذیل آنرا امضاء و مراتب به تایید مشاور شورا می رسد، متعاقباً صورتجلسه رفع تحریر ترکه به اشخاص ذینفع ابلاغ می شود.

بخش سوم - تحریر ترکه

اول = تعریف تحریر ترکه و اشخاصی که می توانند آنرا درخواست نمایند

تحریر ترکه نیز مانند مهر و موم اجباری نیست و در موارد عادی، وراثت و طلبکاران و موصلی له می توانند با هم به توافق برسند و به اداره کردن امور ترکه توسط یک یا چند تن از ورثه تراضی کنند. به طور معمول مدیریت ترکه به عهده وصی منصوب از طرف متوفی یا وارث است.

با وجود این گاه که بیم نفاق و اختلاف رفته و یا غائب یا مجبوری در میان وارث باشد، این ضرورت احساس می شود که ترکیب ترکه تامین گردد. البته خاطر نشان می گردد همانطور که قبلاً گفته شده این درخواست توافقی نیست و شورای حل اختلاف نیز بر آن نیست که دعوائی را فصل نماید و حق و تکلیفی را معین نماید.

ماده ۲۰۶ قانون امور حسبی در تعریف تحریر ترکه می گوید: (مقصود از تحریر ترکه تعیین مقدار ترکه و دیون متوفی است) پس تحریر ترکه سبب می شود که وارثان آگاهی لازم را در زمینه رد یا پذیرش آن مطابق صورت تحریر به دست آورند و از این طریق مسئولیتشان نسبت به پرداخت دیون ترکه مشخص می گردد. همچنین طلبکاران از چگونگی و میزان وثیقه خود آگاه می شوند و موصلی له نیز تناسب میزان آن را با ارزش کل ترکه در زمان مرگ موصلی در می یابد و سهم خود را در توده دارایی تا زمان تصفیه آن تمیز می دهد.

درخواست تحریر ترکه از ورثه، نماینده قانونی آنها و وصی برای اداره اموال پذیرفته می شود. از طلبکاران و موصلی له درخواست تحریر قبول نمی گردد. آنها می توانند تقاضای مهر و موم ترکه را نمایند. زیرا ضمن درخواست مهر و موم برداشتن آن وصف اجمالی و صورت ریز ترکه برداشته می شود و آنان را بی نیاز از تحریر ترکه می کند.

تحریر ترکه نیز مهر و موم آن را بیهوده می سازد. هم از این جهت است که در قانون آمده است که (بعد از تحریر ترکه، درخواست مهر و موم پذیرفته نمی شود، اگر در اثناء تحریر ترکه درخواست مهر و موم بشود فقط آن مقداری که تحریر نشده است، مهر و موم می گردد) ماده ۱۹۲ قانون امور حسبی (امین غایب و قیم محجور باید ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ سمتشان در صورتی که تحریر ترکه بعمل نیامده باشد درخواست تحریر ترکه بنمایند زیرا به این وسیله حق غائب و محجور حفظ می شود و اشکالاتی که در صورت عدم تحریر ترکه ممکن است با طلبکاران حاصل شود پیش نمی آید. در صورتی که سهم محجور از ترکه متوفی قبل از تعیین قیم معین نشده باشد، قیم باید به محض انتصاب خود درخواست تحریر ترکه نماید، هم چنین است در صورتی که پس از تعیین قیم سهمی از ترکه متوفی به محجور برسد.

دوم - کنترل درخواست تحریر ترکه توسط شورا :

طرح درخواست در قالب نمونه چایی زیر و یا غیر آن صورت می پذیرد، توضیحات ذیل بند ۲ بخش اول این مجموعه نسبت به چنین درخواستی نیز مجری خواهد بود.

برگ دادخواست به شورای حل اختلاف

مشخصات طرفین	نام	نام خانوادگی	نام پدر	شغل	محل اقامت شهر - خیابان - کوچه - شماره - پلاک
خواهان / خواهانها					
خوانده / خواندگان					
وکیل یا نماینده قانونی					
تعیین خواسته و بهای آن	تحریر ترکه مرحوم				
دلایل و منضمات دادخواست	تصویر مصدق: گواهی فوت صادره از ثبت احوال - شناسنامه متقاضی - گواهی انحصار وراثت در صورتی که اخذ شده باشد (سایر مدارک) هر کدام به تعداد خوانده یا خواندگان به اضافه یک برگ (
رئیس محترم شورای حل اختلاف (نام شورای حل اختلافی که آخرین اقامتگاه متوفی در آن حوزه است درج شود) احتراماً اینجانب خواهان یاد شده (وارث / نماینده قانونی وارث / وصی و ...) مرحوم که در تاریخ در اقامتگاه قانونی خود بدوود حیات نموده می باشم. نظر به اینکه اموالی از نامبرده به جای مانده به علاوه مقادیری بدهی و مطالبات دارد لذا برای تعیین میزان ترکه و دیون متوفی با تقدیم مدارک اشاره شده مستنداً به مواد ۲۰۶ و ۲۰۷ قانون امور حسبی تقاضای رسیدگی به صدور قرار تحریر ترکه و اجرای آنرا دارم. نام و امضاء یا اثر انگشت متقاضی					

شماره و تاریخ ثبت دادخواست:	شعبه	شورای حل اختلاف	رسیدگی فرمائید
شماره	نام و نام خانوادگی مقام ارجاع کننده:		
تاریخ	تاریخ / / امضاء		

سوم - اتخاذ تصمیم شورا نسبت به درخواست تحریر ترکه

شورا با بررسی درخواست مطروحه، چنانچه وفق مقررات تنظیم شده و متقاضی ذینفع باشد به شرح زیر مبادرت به صدور قرار می نماید.

قرار تحریر ترکه

در خصوص درخواست بطرفیت به خواسته تحریر ترکه مرحوم متوفی به تاریخ در اقامتگاه دائمی خود واقع در، شورا با عنایت به گواهی فوت شماره صادره از اداره ثبت احوال محل و سایر مدارک ضمیمه مستنداً به مواد ۲۰۶ و ۲۰۷ قانون امور حسبی^(۷) قرار تحریر ترکه نامبرده را صادر و اعلام و در اجرای ماده ۲۱۰ همان قانون مقرر می دارد دبیرخانه شورا وقتی را که کمتر از یک ماه و بیش از سه ماه از تاریخ انتشار آگهی نباشد معین کرده و با هزینه متقاضی در یکی از روزنامه های کثیرالانتشار آگهی نماید که ورثه یا نماینده قانونی آنها، بستانکاران و مدیونین به متوفی و کسان دیگری که حقی بر ترکه متوفی دارند در ساعت و روز معین در شورا برای تحریر ترکه حاضر شوند، به علاوه برای هر یک از ورثه یا نماینده قانونی آنها و وصی و موصی له اگر معین و در حوزه شورا مقیم باشند برای حضور در وقت مقرر دعوت نامه فرستاده و به متقاضی ابلاغ شود وسیله اجرای قرار فراهم نماید. قرار صادره با رعایت ماده ۱۸ آئین نامه اجرائی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ قابل تجدید نظر در دادگاه عمومی محل است. اضافه می نماید قابل تجدید نظر بودن رای صادره موجب تعویق اجرای قرار نمی باشد.

نام و امضاء اعضای شورای حل اختلاف

نام و امضای مشاور

چهارم - اقدامات پس از صدور قرار تحریر ترکه

دبیرخانه شورا وقت اجرای قرار تعیین نموده و بشرح زیر متن آگهی را جهت درج در روزنامه کثیرالانتشار تنظیم می نماید:

آگهی وقت اجرای قرار تحریر ترکه

بدینوسیله اعلام می نماید به موجب درخواست بطرفیت
..... قرار تحریر ترکه مرحوم طی
شماره در شورای حل اختلاف صادر و
وقت اجرای قرار ساعت مورخه (تاریخ باید بنحوی
تنظیم شود که کمتر از یکماه و بیش از سه ماه از زمان نشر آگهی نباشد) تعیین گردیده
است لذا از ورثه یا نماینده قانونی آنها، بستانکاران و مدیونین به متوفی و کسان دیگری که
حقی بر ترکه متوفی دارند دعوت می شود در موعد مذکور در محل این شورا واقع در
شهرستان با آدرس حاضر
شوند. عدم حضور مدعوین مانع اجرای قرار نخواهد بود.

مسئول دبیرخانه شورای حل اختلاف

آگهی مذکور به هزینه متقاضی چاپ می شود، به این منظور هزینه نشر آگهی به موجب
چک بانکی توسط متقاضی در وجه روابط عمومی وزارت دادگستری تهیه و تحویل
دبیرخانه شورا می گردد. دبیر شورا طی شرحی دو نسخه از آگهی مذکور را به انضمام

چک یاد شده به روابط عمومی وزارت دادگستری ارسال و درخواست می نماید یک نوبت در یکی از روزنامه های کثیرالانتشار چاپ و نتیجه را در پاسخ ارسال نمایند. به علاوه دبیرخانه وظیفه دارد دعوتنامه برای ورثه، نماینده قانونی آنها و وصی و موصی له اگر معین و در حوزه شورا مقیم باشند جهت حضور در وقت اجرای قرار در محل شورا صادر و ارسال نماید.

سپس پرونده در وقت مقرر به انضمام آگهی مذکور به شورا داده می شود، چنانچه نسخه آگهی مورد نظر واصل نشده باشد مراتب عدم وصول توسط مسئول دبیرخانه گواهی و پرونده تسلیم شورا خواهد شد.

پنجم - اجرای قرار تحریر ترکه

در وقت مقرر پرونده از دبیرخانه تحویل شورا می شود، چنانچه آگهی ضمیمه نباشد به دبیرخانه عودت خواهد شد تا مجدداً نسبت به تعیین وقت دیگر و اقدام مقتضی به شرح مذکور عمل شود. چنانچه آگهی واصل شده و رعایت فاصله زمانی مورد اشاره از زمان نشر آگهی تا روز اجرای قرار (یک تا سه ماه) گردیده باشد، اجرای تحریر ترکه به یکی از اعضای شورا تفویض می شود تا به محل مورد نظر عزیمت نموده و اقدام مقتضی وفق قرار صادره بعمل آورد.

تحریر ترکه بر اساس صورتی مشتمل بر موارد ذیل تنظیم می شود :

- ۱- توصیف اموال منقول با تعیین بهای آنها
- ۲- تعیین اوصاف و وزن و عیار نقره و طلا
- ۳- مبلغ و نوع نقدینه

۴- بها و نوع برگ های بهادار.

۵- اسناد با ذکر خصوصیات آنها

۶- نام رقبات غیر منقول

در ضمن مطالبات و بدهی های متوفی که به موجب احکام نهایی و اسناد رسمی یا دفاتر و برگ های مربوط به متوفی یا اقرار مدیونین و ورثه مسلم است نیز در صورت ترکه نوشته می شود.

آنچه از دیون مورد تردید یا تکذیب ورثه و یا مطالباتی که مدیونین معترف به آن نیستند، در صورت تحریر ترکه ذکر نمی شود. تکلیف این گونه دیون و مطالبات را دادگاه صالح معین می کند.

در موقع تحریر ترکه صورت مجلسی شامل موارد زیر تهیه می شود:

- نام و سمت متصدی تحریر ترکه
 - نام و مشخصات کسانی که احضار شده و کسانی که حاضر شده اند.
 - محلی که تحریر ترکه در آنجا صورت می گیرد.
 - اظهارات اشخاص راجع به دارایی و بدهی و ترکه متوفی
 - نام و مشخصات کسی که اسناد و اموال به او داده می شود.
- صورت ترکه و صورت مجلس تحریر ترکه پس از ثبت در دبیرخانه شورا بایگانی می شود و افراد ذینفع می توانند از آن رونوشت بگیرند.
- در مورد دفاتر بازرگانی، دفاتر جزء ترکه قلمداد می شود و در زمان تحریر ترکه، جاهای سفید با دو خط متقاطع پر می شود.
- چنانچه دفاتر مطابق قانون پلمپ نشده باشد متصدی تحریر ترکه صفحات دفتر را امضا می نماید. این امر برای آن است که پس از فوت شخص در دفاتر چیزی الحاق نشود.

همچنین هر گاه متوفی دارای مهر شخصی یا مهر تجارتخانه باشد که به وسیله آن اسنادی را مهر می نموده آن مهر باید در جعبه گذارده شده و در آن بسته و مهر و موم شود و در محلی محفوظ نگهداری شود زیرا آزاد بودن آن در دست اشخاص همان زبانی را دارد که اگر دفاتر تجاری بسته نشود.

در مدت تحریر ترکه جهت جلوگیری از هر گونه بی نظمی در امور ترکه، عملیات اجرایی راجع به بدهی متوفی معلق می ماند و مرور زمان نسبت به مطالبات متوفی جاری نمی گردد. هم چنین دعاوی راجع به ترکه یا بدهی متوفی توقیف می شود. در مدتی که ترکه تحریر می شود تصرف در ترکه ممنوع است، مگر تصرفاتی که برای اداره و حفظ ترکه لازم است.

هزینه لازم برای اداره ترکه از وجه نقد متوفی پرداخت می شود و چنانچه وجه نقد نداشته باشد و به نظر شورا بعضی از اموال او به مصلحت است که به فروش برسد، به فروش رسیده و از ثمن آن هزینه های ضروری بالا پرداخت می گردد. با تنظیم صورتجلسه تحریر ترکه مراتب به شورا منعکس می شود، اعضای شورا در صورتی که آنرا تکمیل تشخیص دهند ذیل آنرا امضاء نموده و مراتب به تایید مشاور شورا می رسد والا موارد نقص را به عضو مجری قرار تذکر تا رفع آن بعمل آید در صورت خاتمه تحریر ترکه، چنانچه ورثه و اقامتگاه آنها مشخص باشد، خاتمه تحریر ترکه به آنها اطلاع داده خواهد شد. در غیر اینصورت اطلاع مزبور به وسیله آگهی در روزنامه بعمل خواهد آمد.

صورتجلسه تحریر ترکه پس از ثبت در دبیرخانه شورا بایگانی می شود و افراد ذینفع می توانند از آن رونوشت بگیرند. ۲۱۸-۲

- بی نوشت ها :

(۱) - کسیکه وصیت تملیکی به نفع او شده است موصی له نامیده می شود، همچنین دیگر عناوین مرتبط عبارتند از موصی : وصیت کننده، موصی به : مورد وصیت، وصی : کسیکه به موجب وصیت عهدی ولی بر مورد ثلث یا بر صغیر قرار داده می شود. (ماده ۸۲۶ قانون مدنی)

(۲) - ماده ۱۸ آئین نامه اجرائی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه مصوب رئیس قوه قضائیه
رای شورا ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ به طرفین قابل تجدید نظر خواهی در دادگاه عمومی حوزه مربوط است مشروط بر اینکه اکثریت اعضای شورا با رسیدگی به اعتراض و تجدید نظر خواهی موافق بوده و لزوم تجدید نظر خواهی را درخواست نمایند، در صورت تجدید نظر رای دادگاه قطعی است.

(۳) - مواد ۱۷۴ و ۱۷۵ قانون امور حسبی :

ماده ۱۷۴ - رئیس دادگاه در مواردی که باید اقدام به مهر و موم شود فوراً باید خود یا بوسیله کارمند علی البدل، اقدام به مهر و موم نماید و اگر علتی موجب تاخیر این اقدام گردد علت مذکور را در صورت مجلس می نویسد.
ماده ۱۷۵ - وقت مهر و موم را دادگاه به اشخاصی که ذینفع بدانند اطلاع می دهد ولی نباید این امر موجب تاخیر مهر و موم شود.

- (۴) - ماده ۳۵ قانون امور حسبی : شکایت پژوهشی (تجدید نظر خواهی) موجب تعویق اجراء تصمیم مورد شکایت نمی شود مگر اینکه دادگاهی که رسیدگی پژوهشی می کند (دادگاه عمومی محل) قرار تاخیر اجرای آنرا بدهد.
- (۵) - اشخاص ذیل محجور و از تصرف در اموال و حقوق مالی خود ممنوع هستند :

۱- صغار , ۲- اشخاص غیر رشید, ۳- مجانین

- (۶) - مواد ۱۹۴ و ۱۹۶ و ۲۰۰ قانون امور حسبی :

ماده ۱۹۴ - کسانی که حق درخواست مهر و موم ترکه را دارند می توانند رفع مهر و موم را هم درخواست نمایند.

ماده ۱۹۶ - دادگاه بخشی که مهر و موم را بر می دارد روز و ساعت برداشتن مهر و موم را معین و به عموم وراث و وصی و موصی له که معروف و محل اقامت آنها در حوزه آن دادگاه بخش باشد ابلاغ می نماید.

ماده ۲۰۰ - دادرس دادگاه بخش می تواند برداشتن مهر و موم را خود انجام دهد یا به کارمند علی البدل رجوع نماید.

- (۷) - مواد ۲۰۶ و ۲۰۷ قانون امور حسبی

ماده ۲۰۶ - مقصود از تحریر ترکه تعیین مقدار ترکه و دیون متوفی است.

ماده ۲۰۷ - درخواست تحریر ترکه از ورثه یا نماینده قانونی آنها و وصی برای اداره اموال پذیرفته می شود.